

“Ένα φωτεινό διάλειμμα μέσα στην τρέλα που μας δέρνει”

Η αποτίμηση του τέως υπουργού Εξωτερικών Μιχάλη Παπακωνσταντίνου για την υπόθεση του Νταβός

Ο τέως υπουργός Εξωτερικών υπογραμμίζει ότι η συνάντηση Παπανδρέου-Οζάλ είχε νόημα και αποτέλεσε την αρχή μιας προσπάθειας ουσιαστικότερης προσέγγισης Ελλάδας και Τουρκίας. Τονίζει, όμως, ότι σήμερα αυτό που απουσιάζει είναι κάποια σημεία επαφής και ένα πλαίσιο οικονομικών συμφωνιών και καταλήγει λέγοντας, ότι “το ατύχημα είναι πως τους ανθρώπους τους πανικόβαλλουν κάποιες εθνικιστικές φωνές”.

- Τελικά όλη εκείνη η ιστορία του Νταβός, τότε που έγινε και όπως έγινε, είχε νόημα;

➤ Ασφαλέστατα και είχε νόημα. Για μένα είναι κάτι πολύ απλό, είναι μια προσπάθεια η οποία και συνεχίζεται διαχρονικά, να βρούμε κάποιο τρόπο προσέγγισης με τη βασικότερη γειτονική μας χώρα. Ο Ανδρέας Παπανδρέου ήταν αρκετά ευφυής πολιτικός, ώστε να εκμεταλλευθεί μια στιγμή κατάλληλη: Μεταστροφές γενικότερες πραγματοποιούνταν, η μνήμη της εμπλοκής του 1987 ήταν νοπή... Προσέξτε: Αν το εννοούσε ή όχι εκείνο που ξεκίνησε στο Νταβός, αυτό δεν το ξέρω.

- Έμεινε τίποτε από την πρωτοβουλία εκείνη; Και δεν αναφερόμαι στο αν η ίδια η πρωτοβουλία ανεκόπη...

➤ Εγώ ένα ξέρω, ότι όλοι σήμερα αναφέρονται στην υπόθεση του Νταβός Παπανδρέου-Οζάλ και μου φαίνεται ότι αξιολογήθηκε σαν ένα *lucidum intervallum* μέσα στην τρέλα που μας δέρνει. Επαναλαμβάνω: Δεν γνωρίζω αν οι πρωταγωνιστές εννοούσαν να υπάρξει συνέχεια ή αν γινόταν για εσωτερική κατανάλωση, όπως συνήθως γίνεται. Εκτίμησή μου, πάντως, είναι ότι ο Ανδρέας το είχε δει πρώτιστα ως χειρισμό εσωτερικής πολιτικής και κομματικής ισορροπίας, με ενδεχόμενο όμως και ένα άνοιγμα προς μια νέα περίοδο σχέσεων με την Τουρκία.

Θα σας πω όμως και το άλλο: Και στην Τουρκία έμεινε πίσω κάτι από το Νταβός, το βλέπω από τους Τούρκους, με τους οποίους κατά καιρούς συναντώμαι. Έμεινε πίσω κυρίως κάτι

“Ο Ανδρέας είχε δει [το Νταβός] πρώτιστα ως χειρισμό εσωτερικής πολιτικής και κομματικής ισορροπίας, με ενδεχόμενο όμως και ένα άνοιγμα προς μια νέα περίοδο σχέσεων με την Τουρκία”

σε επίπεδο κλίματος, γιατί η ουσία δεν προχώρησε, δεν αφέθηκε να προχωρήσει. Εκτός αν θεωρήσει κανείς ως απόρροια του Νταβός τη συμφωνία Παπούλια-Γιλμάζ, της Βουλιαγμένης, στην οποία κάθε τόσο επανέρχονται οι δικοί μας όταν επιδιώκουμε να τεθούν κάποια όρια στην ένταση στο Αιγαίο. Αλλά και οι Τούρκοι το θυμούνται αυτό - θετικά.

• Συνολικά, όμως, αυτή τη λογική του Νταβός, δηλαδή της κινητοποίησης της οικονομικής συνεργασίας και των επιχειρηματικών συμφερόντων για να δημιουργηθεί μια πολιτική εν τέλει δυναμική, εσείς την πιστεύετε;

► Εγώ πιστεύω απόλυτα ότι μας λείπουν σημεία επαφής, και σ' αυτό κάνει λάθος η ελληνική εξωτερική πολιτική. Μας λείπει και ένα πλαίσιο οικονομικών συμφωνιών, που πολύ λυπούμαι ότι δεν είχα τον χρόνο και την ευκαιρία να το ολοκληρώσω στη θητεία μου στο ΥΠΕΞ, ένα πλαίσιο που είναι αδιανόητο να μην έχουμε με τη γειτονική χώρα. Το φαντάζεστε ότι δεν υπάρχουν, δεν υπάρχουν σε ισχύ πλέον, με την Τουρκία στοιχειώδεις συμφωνίες που έχουμε με όλα τα κράτη; Παράδειγμα: Αποφυγή διπλής φορολογίας. Άλλο παράδειγμα: Προστασία των επενδύσεων. Ακόμη: Συμφωνίες τουρισμού ή αμοιβαίας δικαστικής αρωγής. Ένα τέτοιο πλαίσιο, συν το λιώσιμο των πάγων μεταξύ επιχειρηματιών μπορεί να είναι προπομπός μιας γενικότερης προσέγγισης.

- Ωραία ακούγεται σε επίπεδο προθέσεων. Όμως ειλικρινά πιστεύετε ότι θα υπάρξει Τούρκος επιχειρηματίας, που θα πάει κόντρα στο δοβλέτι;

► Οι Τούρκοι επιχειρηματίες που έχω δει, και έχω δει τελευταίως πολλούς και σημαντικούς, μου λένε: “Εσείς στην Ελλάδα διαπραττέτε ένα σφάλμα, θεωρώντας ότι υπάρχει μόνο το στρατιωτικό κατεστημένο στη χώρα μας. Τα πράγματα είναι πιο πολύπλοκα. Υπάρχουμε κι εμείς. Και επηρεάζουμε κι εμείς την εκάστοτε κυβέρνηση, κάποιες φορές περισσότερο από τους στρατιωτικούς”. Και αυτή η επιχειρηματική τάξη που αναδείχθηκε τα χρόνια Οζάλ, ή που προχώρησε σε νέες βάσεις την παλιά της επιρροή, είναι σαφώς υπέρ της προσέγγισης.

- Όμως στα Ελληνοτουρκικά, ιδιαίτερα μετά τα Ιμα που έφθασαν οι αμφισβητήσιμες πλησιέστερα προς τον σκληρό πυρήνα της κυριαρχίας, μήπως είμαστε πια αναγκασμένοι να σταθούμε στην παραδοσιακή εξωτερική πολιτική και διπλωματία;

► Εγώ νομίζω ότι οι επιχειρηματίες και από τις δύο πλευρές εξακολουθούν να σκέφτονται προς την ίδια γραμμή. Και χαίρομαι που οι επαφές συνεχίζονται. Μην νομίζετε, δε, ότι όταν λέω “επιχειρηματίες” εννοώ μόνον μεγάλα ονόματα. Θα το πω ευθέως: Ο πληθυσμός των νησιών μας, στο Αιγαίο, είχε, και συνεχίζει να έχει, αγαθές σχέσεις με τον τουρκικό πληθυσμό των Μικρασιατικών παραλίων.

Επισκέπτονται αλλήλους, εμπορεύονται, γιορτάζουν μαζί. Με καλούν να μιλήσω τώρα στη Ρόδο, στη Χίο, στη Μυτιλήνη. Τους εξηγώ “εγώ λέω διαφορετικά πράγματα”, μου απαντούν “ακριβώς αυτά θέλουμε να πεις”. Για μένα, το ατύχημα είναι ότι τους ανθρώπους τους πανικοβάλλουν κάποιες εθνικιστικές φωνές.

- Τελευταίο: Η πολυπράγμων παρουσία των διαφόρων μεσολαβητών στα Ελληνοτουρκικά τις αξιοποιεί αυτές τις πρωτοβουλίες; Τις νοθεύει; Μήπως βρίσκεται ακόμη-ακόμη στη ρίζα τους; Βλέπουμε τον κ. Χόλμπρουκ να βάζει τον κ. Βαν ντεν Μπρουκ να του οργανώσει συνάντηση Ελλήνων και Τούρκων και Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων επιχειρηματιών, να τους δεξιωθεί στις Βρυξέλλες. Βλέπουμε το Ιδρύμα Κάρνεγκι να οργανώνει στην Ουάσιγκτον, ύστερα στην Πόλη τώρα στην Αθήνα, πλέγμα επαφών...

► Ασχεται με το τί λέμε εμείς, νομίζω ότι οι Αμερικανοί προωθούν εκείνο που εκτιμούν ότι τους συμφέρει σ' αυτή την περιοχική του κόσμου. Και είναι αυτό η σταθερότητα και η ειρήνη. Τηρούν ίσες αποστάσεις, και μας σοκάρει εμάς αυτό. Σοκάρει, δε, επιτρέψτε μου να σας το πω αυτό, σοκάρει και τους Τούρκους! Τί θέλουν; Θέλουν να μην διαταραχθεί η ειρήνη σ' αυτήν την περιοχική του κόσμου. Τους ενδιαφέρει όλο και πιο πολύ να μην διακινδυνεύσουν οι δρόμοι των πετρελαίων που περνούν από τη Μαύρη Θάλασσα (κάτι λίγα θα τραβήξει ο αγωγός Μπουρτζάς-Αλεξάνδρουπολη), ύστερα από τα Στενά, στη συνέχεια από το Αιγαίο. Δείτε τη διαδρομή, η Ελλάδα παίζει και θα παίζει ανξάνομενο ρόλο, καθώς δεν γίνεται μόνη απόληξη να είναι ο αγωγός που θα φθάνει στο Τσεύχάν απέναντι από την Κύπρο. Κάθε αναστάτωση στο Αιγαίο θεωρείται λοιπόν αρνητική από τους Αμερικανούς.

- Καλή η γεωστρατηγική/γεωοικονομική προσέγγιση. Αυτό, όμως, είναι ευκαιρία ή κίνδυνος για εμάς;

► Ευκαιρία. Είναι η μεγάλη ευκαιρία...